№ 3

10 ст.

МЖКИТѢ НА БЪЛГАРИТѢ

Въ Македония и Одринско.

Издава Русенското „Македонско Дружество“
въ полза на измжчванитѣ българи въ Турция.

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА



НАРОДНА БИБЛИОТЕКА

№ 3.

На българската героиня

Екатерина Авксентиева Симидчиева,

водителка на българкитѣ въ Куманово и злочеста жертва по Кумановската черковно-училищна распря.

Да, азъ плакахъ . . . Тозъ чуденъ подвигъ твой
Извика въ менъ въсторгъ, тжга, въздишки,
Съ порой сълзи . . . Жена — не, мжжъ-герой,
Живота си свърши ти мжченишки.

Не съ думи само учеше ти тамъ;
Ти вѣрата си на дѣло доказа.
За тая доблесть редка — звѣръ голямъ
Безчеловѣчно тебе вечъ наказа.

Предѣлъ не знайше твоята любовь
Къмто страната, тебе що създаде;
Да дѣйствувашъ — въ мигъ плана бѣ готовъ:
За тазь страна ти два живота даде.

И въ нивата, гдѣ ти съ войнишки ликъ
На прадѣдитѣ коститѣ избави,
Въздигна бързо паметникъ великъ,
Два кръста нови въ нея катъ исправи.

Да, азъ плакахъ . . . И тамъ прѣдъ твоя гробъ,
Светице, Македония оплакахъ . . .
Злочестий край! Тамъ гине брата-робъ . . .
А пъкъ България . . . о, тя . . . тя чака!

Д. К. *Поппов*ъ.

Изъ 28-я брой на в. „Реформи“.

„Вѣчна ти паметь, народна героино!“ . . .

Ето скромниятъ надписъ надъ ковчегътъ на мѫченически издѫхналата на 2 Септемврий 1899 г., Четвъртъкъ, примѣрна българка и жена на главния учитель въ Куманово Екатерина Авкс. Георгиева, родена Симидчиева въ Скопйе.

Покойната е била на 28-годишна възрастъ; свършила VI кл. при Солунската Бълг. Дѣвическа Гимназия прѣзъ 1888/89 г., слѣдъ което е учителствувала 5 години въ Скопйе, 2 години въ Одринъ и 2 въ Куманово.

Рѣдка въ всѣко отношение, тая българска учителка е идеаленъ образъ и първа по родътъ си прѣдставителка на Българското дѣло въ поробената още часть отъ нашето отечество. Въпреки трудното ѝ положение като майка и като жена на български учитель съ твърдѣ скромна заплата, покойната съ дълбоко съзнание е изпълнявала общественото си назначение. Отъ тукъ оная почетъ и уважение, оная послушность и рабска подчиненость, съ които цѣлото женско общество въ Куманово ѝ бѣше предадено; отъ тукъ и оная чудна самоотверженость въ това общество, което, убѣждавано, наставлявано и ржководено отъ нея, зае въ много отношения напълно мѫжско мѣсто въ послѣдната борба за запазване отечественитѣ интереси.

На 24 Августъ, Вторникъ, още въ зори *Екатерина* прѣдвождаше вѣрнитѣ си другарки на *„гробищната нива“*, — на оная нива, която за сърбитѣ бѣ въпросъ за животъ или смѣртъ, а за българитѣ стана първа крѣпость. Тука тя съ мѫка се промѫква срѣдъ щиковетѣ на стражаритѣ, счупи съ сестритѣ си поставения отъ сърбоманитѣ и отъ мѣстната турска власть кръстъ, разсипа първитѣ основи на проектираната сърбска черква, тури ги на старото имъ мѣсто и затрупа новоизкопаниятъ гробъ; *„защото, заявяваше тя, тука сѫ се погребвали само български прадѣди, дѣди, бащи, майки, синове и щерки“!* . . .

Тя успѣ да се задържи на сила въ нивата почти цѣлия день; тя съумѣ да се противи и бори даже и тогава, когато войската далече надминуваше силитѣ на слабото ѝ, но самоотвержено войнство... Въ тая борба, която се води особено жестоко отъ $8^1/_2$ до $9^1/_2$ ч. (по турски) слѣдъ пладнѣ, слѣдъ дълго и люто съпротивление, *Екатерина* биде злѣ ударена съ прикладъ въ лѣвата страна подъ ребрата и уловена съ още 15 свои другарки, сѫщо така безчовѣчно блъскани съ приклади и мушкани съ щикове. Обаче тя ни на минута не изгуби куража: съ своята безподобна самоотверженость и невиждана смѣлость тя успѣ, срѣдъ разпирающитѣ писъци на другаркитѣ си, да се измѫкне изъ рѫцѣтѣ на душманитѣ, които изумени отстѫпиха, и отново да групира подъ мощнитѣ си заповѣди разстроенитѣ редове на другаркитѣ си. И когато войската се опита да ги распръсне, когато прикладитѣ и щиковетѣ на пушкитѣ наново се опитаха да блъскатъ българкитѣ, тя гордо се испречи прѣдъ водителя на ордата съ тѣзи заявления: „*назадъ! не се вече доближавай, защото на твоя щикъ ще отговора съ огань и ще прошарамъ гърдитѣ ти... Знай, че тая нива е наша и ще остане наша; ако ще би за това да я покриемъ съ труповетѣ си! . . .*“

Слѣдъ това тя поведе другаркитѣ си къмъ правителствения домъ и можа, въпреки усиленото съпротивление на властьта и въпреки гѫстия кордонъ, който обсаждаше домътъ, да заеме долния му етажъ, гдѣто въ продължение на цѣли четири часа—до $1^1/_2$ (по турски) вечерьта — държа въ трепетъ каймакамина, който и тъй бѣ силно изплашенъ отъ затварянието на чаршията и отъ демонстративното събрание на българитѣ въ грамадния училищенъ дворъ. Напразно свекърва ѝ и другаркитѣ ѝ я съвѣтвали да се оттегли поради неиздържимитѣ болки, които *Екатерина* чувствувала. Отъ името на всички тя е протестирала прѣдъ каймакамина и първа е изказала пълната безнадѣждность на българския народъ подъ управление-

то на турския режимъ, на неговитѣ прѣдставители и на племето му. Едва слѣдъ протеститѣ и отъ страна на турското население прѣдъ каймакамина и слѣдъ заявлението на послѣдното, чрѣзъ първенцитѣ му, че ще помогне на българитѣ по тоя въпросъ, тя се оттегли.

Вечерьта тя вече ясно е почувствувала, че съ шестмѣсечния ѝ плодъ става нѣщо недобро. Но тъй като на другия день сърбоманитѣ почнали съ присмѣхъ да говоратъ, че водителката на българкитѣ била бита, тя, въпреки критическото си положение, станала отъ леглото и ходила отъ кѫща въ кѫща да съвѣтва другаркитѣ си, да ги окуражава и да ги кани на послѣдна отчаяна борба, ако въпросътъ не се рѣши въ българска полза.

Въ Четвъртъкъ на 26 Августъ тя вече отпаднала и била принудена да не остава леглото. Цѣла недѣля — до слѣдующия Четвъртъкъ — тя се мѫчила, безуспешно подпомагана отъ докторитѣ и бабитѣ. Прѣзъ всичкото това дълго врѣме и при най-лютитѣ матерински мѫчения, *Екатерина*, вѣрна на отечественитѣ интереси и рѣшена да се жертвува за тѣхъ, викала по-първитѣ си приятелки, разпитвала ги за дѣлото и ги насърдчавала да продължаватъ борбата.

Въ Срѣда, 1 Септемврий, тя се освободила отъ ударено мъртво мѫжско дѣте, а на 2 с. м., слѣдъ усложненията, издѫхна, като остави мѫжу си завѣтъ: „отмѫщението“ и 2-годишното си момче Борисъ. . .

Такъвъ е тѫжниятъ разказъ за послѣднитѣ дни на тая народна мѫченица, която, слѣдъ като възпитава чадата на доблестнитѣ Кумановци, пожертвува и себе-си за каузата имъ. . . .

Прочее, на колѣнѣ прѣдъ ликътъ на тая доблестна жертва за спазване цѣлостьта на нашето отечество! . . Признателность на тая геройска душа, която съ всичката искренность и гордость носѣше българското име и презираше всѣко благо за общебългарския идеалъ! Вѣчна признателность на тая българка, която съ всичката женственость и неж-

ность, съ всичката скромность и смирение като ратница даде най-доброто назидание на всички, които оставатъ слѣдъ нея да ратуватъ срѣщу похищенията на разни народни врагове и срѣщу тиранията! Вѣчна паметь на тая нежна майка, която показа пѫтя на всички, които ще ратуватъ за нашата измѫчена татковина! . . Поклонъ прѣдъ твоя свѣщенъ прахъ, скѫпа жертво, що изкупи съ кръвьта си бащиното огнище.

Поклонъ, и пакъ поклонъ, о тебѣ българска героино! . . . .

Скопйе, 6 Септемврий 1899 год.

Изъ 27-я брой на в. „Реформи“.

Нова мѫченица за българската свобода!

Скѫпи жертви ни е сторила намъ свободата, много потоци кърви сѫ пролѣни, за да й се радва днесъ половината отъ нашия народъ, и още, може би, много ще се пролѣятъ, за да строши рѫждивитѣ си вериги и другата му половина — Македония. Но жертвата **Екатерина Авксентиева Симидчиева** е първа по своя родъ. Нашитѣ стари пѣсни, които се пѣятъ по планинитѣ на свободна България и на Македония — величественната епопея на теглата на роба —ни разправятъ за много жени-войводи и байрактарки; но въ личностьта *Екатерина* ний имаме живъ примѣръ прѣдъ очитѣ си: ний имаме една героиня, ненакичена още съ легендитѣ на народната фантазия.

Коя е кумановката Екатерина — това вече всѣкой знае и въ най-затѫмнитенитѣ крайща на България. Нейния ликъ е станалъ вече една отъ най-милитѣ наши национални икони.

Но защо този възторгъ прѣдъ една отъ хилядннтѣ жертви? Нимá е тя първа, или послѣдна?

Не! но кумановската героиня не е превивала сама вратъ на дрѣвника, не е застигната и съсѣчена, като бѣга; а е умрѣла въ настѫпление за неравна борба!

Нейния подвигъ е едно безумие за обикновения спокоенъ борецъ.— борецъ. който не се бори, само защото му е причерняло на очитѣ, а защото точно е пресмѣтналъ, че ще побѣди!

Величието на нейния подвигъ ще почувствува всѣко сърдце, за което е достѫпно всичкото свѣтотатство на това, — да бѫдатъ погребени извергитѣ на единъ братски, но по-враждебенъ къмъ насъ и отъ самитѣ турци, народъ въ сѫщата свята земя, гдѣто почива прахътъ на нашитѣ дѣди. Нейния подвигъ ще смае и ще вдѫхнови за борба всѣкого, чието чисто сърдце може да се запали не само отъ умраза противъ петвѣковния тиранинъ, ами и отъ благородно негодувание къмъ този еднокръвенъ и единовѣренъ народъ, за чиято свобода и ний сме дали жертви. но който и скришно и явно не е пропущалъ нито единъ случай до днесъ да не покаже, че е готовъ на всѣки мигъ да ни напакости.

Борбата на 24-й Августъ въ Куманово, край святитѣ гробища на нашитѣ дѣди,—борба, прѣдводителствувана отъ юначната Кумановска учителка Екатерина, е единъ подвигъ. който постави една слаба и беззащитна жена наредъ съ най-самоотверженнитѣ борци за нашата свобода. Широката героическа поезия на този подвигъ смая всѣки българинъ и всѣки съ благоговение и гордость споменува името на македонската учителка, която даде два живота изведнѫжъ за правото на потѫпканата своя родина.

Надъ нейния гробъ достойно може да бѫде изпѣта тържественната пѣсень на поета-герой:

Тозъ, който падне въ бой за свобода,
Той не умира, него жалѣятъ
Земя и небо, звѣръ и природа
И пѣвци пѣсни за него пѣятъ.

Вѣчна паметь на героинята, която ще служи за примѣръ на назидание не само за македонскитѣ

жени, ами и за женитѣ на свободна България, — *записали подъ аф[illegible] на своята свобода.*

Изъ 13-я брой на в. „Мода и Домакинство“.

На 2-ий Септ. се пресели въ вѣчностьта г-жа Екатерина Авкс. Георгиева, въ личностьта на която съпруга ѝ Авксентий губи достойна другарка, Куманово — първа въ всѣко отношение гражданка, а българския народъ — бивша учителка, възпитанницитѣ на която, распръснати изъ отечеството ни, възпитаватъ по училищата и домоветѣ младото поколение. Покойната, като членъ на обществото, е испълнила дълга си спрямо него, както трѣба, и тя като неговъ членъ трѣба да е извѣстна всѣкиму, който влиза въ състава на това общество. Ето именно защо излагамъ въ долнитѣ редове вкратцѣ биографията ѝ.

Екатерина Авкс. Георгиева, родена Симидчиева, отъ гр. Скопйе, се е родила на 8-я Иянуарий 1871 год. Слѣдъ като е свършила VI-ий класъ при Солунската Дѣвическа гимназия, учителствувала 5 години въ родния си градъ, 2 год. въ Одринъ и 2 въ Куманово.

И като такава на всѣкадѣ тя е испълнявала длъжностьта си добросъвѣстно, което нѣщо ни доказватъ похвалнитѣ отзиви на началството и обществото, между което е живѣла. Тъй сѫщо на всѣкадѣ е била обожавана възпитателка, което нѣщо могатъ да засвидѣтелствуватъ много госпожици и г-жи, които сѫ имали щастието да бѫдатъ нейни ученички.

Презъ 1895 год. тя встжпи въ бракъ, стана съпруга на г. Авксентий Георгиевъ. Този животъ, който биде кратковрѣменен (4 год.), бѣше за нея пълен съ щастие,—радваше се на обичьта на мѫжа си и на симпатията на съгражданитѣ си. Презъ това врѣме тя се е показала образцова домакиня, примѣрна майка и добра родолюбка, за които ѝ качества е била обикната отъ всички. Съ една дума тя е била цвѣта на женското общество въ града ни, служила е въ

всичко за примѣръ, достоенъ за подражавание.

И още за дълго врѣме тя щѣше да ни служи за примѣръ; но неумолимата смърть скѫса днитѣ ѝ, като потопи въ скръбь цѣлото българско население.

Погребението на покойната стана въ Петъкъ, 3-ий Септ. Съ стотини души народъ, на чело съ ученици, учители и свещенници, потегли отъ черковния дворъ за да дигне останкитѣ на многообичната ни съгражданка. Шествието изъ пѫтя се уголѣмяваше съ сума свѣтъ, така щото, когато то пристигна, улицата прѣдъ кѫщата на покойната и двора бѣха препълнени съ народъ. Сложиха се вѣнци отъ учителското тѣло, отъ училищното настоятелство, отъ роднинитѣ на покойната, отъ манифактурното дружество „Съгласие“ и отъ терзийския еснафъ. Погребалното шествие тръгна, както слѣдва: вѣнцитѣ, ученицитѣ, духовенството, останкитѣ на покойната и сетнѣ народътъ, който възлизаше на повече отъ 800 души. Улицитѣ, презъ които мина шествието, бѣха буквално задръстени отъ свѣтъ и по лицата на всички селѣеха сълзи. При опелото се прочете биографията на покойната, а при спусканието на останкитѣ въ гроба произнесоха се прощални рѣчи отъ Гр. Кралевъ и Т. Христовъ.

Хвала и честь на обществото, което цѣни заслугитѣ на своитѣ.

Куманово, 7 Септемврий 1899 г.

Анг. Голомѣховъ.

Изъ 89-я брой на в. „Вѣсти“.

На Екатерина Авксентиева Симидчиева.

О! Кой ли твойта храбрость тука, днеска,
Невидена, нечута, колосална
Не споменува? Кой ли се не стрѣска
Прѣдъ твойта сѫдба, ужасна — страдална?

Кой ли мѫжъ правъ, с' наведена глава,
Не стои посраменъ прѣдъ акта ти великъ?

Има ли борецъ за народни права
Да не се прекланя прѣдъ сияйния ти ликъ?

Има ли? . . . Тука нѣма. Куманово цѣло
Е стрѣснато, покъртено, убито . . . .
Видѣха всички, що общото дѣло
Изгуби с' тебъ, в' твойто теме разбито!

Ти падна убита, смѣла като лъвъ.
С' чело сияюще, дигнѫто високо,
Съ уста пълна съ пламъкъ и съ духъ,
Съ чувство велико, кипяще дѫлбоко.

Умрѣ . . . и сега не си вечъ мѣжду насъ . . .
Далечъ си . . . далече отъ онзи кипѣжъ,
На който даде свѣтость и сияйность!
Не си . . . не ще се върнешъ нивга — не щешъ!

Въ единъ денъ само отъ тебъ си създаде
Легенда чудесна — стана свѣтиня!
Въ единъ денъ само, о! жено, предаде
На бѫдещето и намъ нова Богиня!

Въ единъ денъ само стана другарка
На Жана д' Акъръ, на Шарлота Корде,
Като тѣхъ велика, като тѣхъ жарка
Родолюбка рѣдка — и умрѣ отъ орди.

Умрѣ — и в' този робски, гробенъ мракъ,
Хвърли йощъ една искра, що не гасне;
Остави йощъ единъ споменъ гордъ и благъ,
Който с' вѣковетѣ ще цъвти и растне.

Общото движение, що те обхвана,
Общата идея, с' радость що пригърна,
Въ своитѣ редове, съ вѣнци увѣнчана,
Ще те носятъ вѣчно въ борбата си трудна.

* * *

Македон'я! твойта майка окована!
Македон'я! за която не пожали

Рожбитѣ си мили, жедни за отхрана:
Македония, с' нейнитѣ бури и хали,

Блѣдна, просълзена, настръхнала, ядна,
Съ тайни химни, ниско ти се кланя,
Земята й кръвна, за отмъщение гладна,
Тѣжко се подига — тръпне надъ оганя! . . .

Скоро ще забълва оловена лава,
На хиляди мѣста ще зинатъ вулкани!
На мѣсто туй робство — ще изникне слава,
Паметници вишни на борци — титани!

София, 10 Окт. 1899 год.

Суетовъ.

Изъ 29-я и 30-я брой на в. „Юнакъ“.

Панахида въ София за упокой душата на Екатерина Авкс. Симидчиева.

На 10 Ноем., Недѣля, по инициятивата на софийскитѣ основни учителки, въ черквата „Св. Спасъ“, се отслужи панахида за упокой душата на загиналата въ послѣдната Кумановска борба учителка Екатерина Авкс. Симидчиева. Значението на този актъ, — да се признае заслугата и да се отдаде дължимата дань отъ почитание къмъ самопожертвувалата се българка, както и да се засвидѣтелствува прѣдъ нейниятъ гробъ възхищението на българинътъ отъ тѣзи рѣдки примѣри на доблесть, а заедно съ това да се даде подкрепа и насърдчение на всички останали слѣдъ нея ратници народни въ измъчената и окървавена Татковина; значението, казваме, на тая панахида,—да покаже обществото, че знае да се трогва отъ подобни патриотически дѣла, че то разбира и преживява туптежътъ на тия чисти и свѣтли души, които слагатъ живота си за една идея, които се жертвуватъ, защищавайки правото и честьта, —биде добрѣ разбрано. Инициятивата биде посрѣщ-

ната, както подобаваше; и ние видѣхме на тая панахида съ хиляди души да се трупатъ и натискатъ въ черквата, както и да слѣдватъ въ безкрайни върволици печалното шествие на гробищата.

Имаше нѣщо високо покъртително въ тая служба: ние чухме да се изтръгватъ въздишки изъ хиляди гърди, видѣхме да се просълзяватъ хиляди очи. Ликътъ на покойната, загинала тъкмо въ разцвѣтътъ на младостьта,—тъкмо тогава, когато тя трѣбаше да раздѣли сърдцето си между чадо и съпругъ, когато тя трѣбаше да отвори душата си за живота, вдъхваше и въ най-пуститѣ сърдца силна, безкрайна обичь къмъ нея и едно трепетно желание за отмъщение. Възторженитѣ рѣчи,—рѣчи, дишащи пламъкъ, разгорещиха това желание.

Слѣдъ панахидата, която биде отслужена отъ Н. В. Преосвѣщенство, бившій Скопски Митрополитъ Теодосий, отецъ попъ Георги Апостоловъ държа́ кратка, но богата по съдържание и чувства рѣчь, на която тукъ даваме мѣсто in extenso:

„Воста́ни, воста́ни, Девво́ро,
воста́ни, глаго́ли съ пѣснію!

Стани, стани, Девворо,
стани, запѣй пѣсень!

Благочестиви Християни,

Събрали сме се днесь въ тоя святъ Божий храмъ не да оплакваме, а да тържествуваме; не да ридаемъ, а да ликуваме; не да погребемъ нѣкое мъртво тѣло, а да възхвалимъ една истинска жива душа!

Едно врѣме между поробения Израиль се появи Деввора, жена пророчица, която сѫдеше Израиля и стана негова спасителка и майка.

А сега въ поробената часть на нашето отечество се появи *Екатерина*, жена украсена съ всички добродѣтели, която стана примѣръ за подражавание не само отъ женитѣ, ами и отъ мѫжетѣ. Учителка на младото поколение, Екатерина се показа *ржководителка и на*

цѣлото женско общество не само въ Куманово, ами и по цѣло Българско. Тя стана пълководецъ на самоотверженно воинство; състояще не отъ мѫже, а отъ жени.

Тази нова Деввора и нейнитѣ другарки — нови Иудити — се бориха съ голи рѫцѣ срѣщу цѣла орда, въорѫжена съ приклади и щикове. Една невидима сила подкрепяше и закриляше тѣзи слаби жени, защитници на бащино огнище и прадѣдно пепелище.

Напразно ще дирите въ историята примѣръ за такова юнашко опирание отъ страна на жени. Може би да намѣрите нѣщо подобно само между мѫченицитѣ жени и дѣвици отъ първитѣ врѣмена на Християнството.

Въ тая чудна борба, като че се изпълниха думитѣ на пророчица Девора къмъ пълководеца Варака: *Вѣждь яко въ руку женску предасть Господъ сопротивнаго*: Знай, че въ женска рѫка ще прѣдаде Господъ противника.

Весели се, Скопйе граде, защото родената въ тебе Екатерина стана образецъ за подражавание отъ Българскитѣ майки!

Радвай се, юначний граде Куманово: подвизитѣ на твоитѣ синове и дъщери укрепиха сърдцата на всичкитѣ български чада и вселиха страхъ и трепетъ въ редоветѣ на народнитѣ неприятели и издайници!

Ликувай, многострадална Македонио: ти ще побѣдишъ, защото имашъ синове като юначнитѣ Кумановци и дъщерки като мѫжественнитѣ Кумановки, които за Тебе принасятъ живота си на смърть. Всѣки единъ Кумановецъ и всѣка една Кумановка струватъ повече отъ тисяща врази!

Тържествувай цѣлокупно Бълг. отечество: наближава деньть да видишъ собраная чада твоя отъ востока и запада, отъ сѣвера и юга. Вдигни глава, възвиси гласъ и ягко извикай: *Съ нами Богъ, разумѣйте язици и покоряйте ся, яко съ нами Богъ. Аще бо возможете, и паки побѣждени будете, яко съ нами Богъ!*

А за Екатерина, тая всенародна мѫченица и славна героиня, нека повторимъ думитѣ на Св. Откровение: Блаженни мъртвитѣ, които умиратъ отъ

нинѣ въ Господа. Ей, казва Духътъ, да се успокоятъ отъ трудоветѣ си, и дѣлата имъ вървятъ слѣдъ тѣхъ.

Богу нашему да бѫде слава и нинѣ и въ день вѣчний. Аминъ“.

Отъ черквата множеството се отправи къмъ гробищата начело съ портрета на покойната и вѣнцитѣ отъ учителкитѣ и новооснованото на нейно име женско Дружество. Надъ гроба на Китанчевъ бидоха държани още двѣ рѣчи. Г-жа Неда Налбурова, учителка, държа́ дълга и обстоятелствена рѣчь, отъ която вземаме нѣколко пасажи отъ встѫплението ѝ:

„Почитаемо събрание,

„Прѣди 40 дни въ малкото градче *Куманово* стана едно чудно преобразование: разви се една чудна възвишена трагедия. Тамъ една слаба, немощна жена въ една само минута стана велика; въ една минута само тя, отстоявайки народната светиня и горда прѣдъ ударитѣ на немилостивитѣ тирани, съ честния кръстъ въ рѫка и съ трепетното желание да умре непобѣдима, сви си нерѫкотворенъ вѣнецъ. Една само минута, почитаемо събрание, бѣше достатъчна на тая забравена, бедна и редка бълг. учителка за да сполучи и прикове погледитѣ на цѣлъ свѣтъ къмъ себе-си и да обезсмърти името си. „*Назадъ нещастнико*“, извика тя на водителя на подивѣлата орда, „*назадъ, защото ще срошарамъ гръдитѣ ти съ куршуми*“. И ето я обвита съ чуденъ ореолъ да се възвишава надъ тълпитѣ и да развълнува съ мощнията си гласъ бълг. сърдца.

Съ затаенъ дъхъ ние чухме тия свѣщенни слова и колѣничихме, съкрушени прѣдъ нейния ликъ. Днесъ отъ милиони сърдца се произнасятъ тия магически думи, милиони сърдца се свиватъ съ болки и възторгъ прѣдъ ликътъ на героинята *Екатерина Аксентиева Симидчиева*. Възторжени викове се изтръгватъ отъ гръдитѣ по цѣлъ свѣтъ прѣдъ разказа за чудния подвигъ на Народната героиня. Геройството на една жена, дъщеря на малъкъ и слабъ народъ, — народъ, оспорванъ отъ алчни съсѣди, покърти всички

чувствующи хора; а смъртьта ѝ тури печатъ на челото на всичко българско и обърна родния ѝ край на крепость неуязвима! . . .

Живота на покойната не прѣдставлява нѣщо особено. Той е животъ на една робиня, която чувствува всичкитѣ тегла на хомотътъ и се топи негодующа прѣдъ всѣка нова неправда, прѣдъ всѣки актъ, който е изтъквалъ несносното положение на нейнитѣ братя и сестри, който ѝ е напомнювалъ, че тя е дъщеря на поробенъ народъ.

Първитѣ ѝ години сѫ били задушени отъ тежки мъки и грижи всрѣдъ шесточленно семейство всѣ отъ дребни дѣца,— нейни братя и сестри—оставени безъ баща и майка. Трѣбало е хора милостиви, хора състрадателни, за да я изтръгнатъ отъ крайната бѣднотия, въ коя то тя рискуваше да загине безвъзвратно и да ѝ покажатъ вратата на училището.

Като ученичка тя е винаги стояла въ първитѣ редове както по трудолюбие, така и по съзнание на оная трудна задача, която ѝ прѣдстоеше слѣдъ прекрачването училищния прагъ.

Крайно духовита, чувствителна до болезненость и къмъ най-малкитѣ страдания, живота ѝ въ училището, както и тоя вънъ отъ него, е билъ забуленъ отъ нѣкаква скрита меланхолия. Нея често сѫ я виждали да плаче слѣдъ урокъ, въ който темата е била нѣкой тъженъ разказъ.

Слѣдъ свършване курса на Солунската Дѣв. Гимназия, младата 19-годишна ученичка се предава на учителското поприще. Тя залегна да възпитава и събужда народа, когото тъй безкрайно обичаше. И го възпитавá тя, и го водѝ въ пѫтя на съзнанието тъй хубаво прѣзъ цѣли 9 години, до като можа да излѣе тъгата си, да затвори очитѣ си съ въздишка прѣдъ майкитѣ на своитѣ въспитаници. „Трѣбаше да я видите, казваше една нейна другарка, съ какво спокойствие и съ какво величие склопи очитѣ си, за да не ги отвори вече! . . .“

Нито материнскитѣ ѝ болки, нито плачътъ на близкитѣ ѝ роднини, помрачиха сиянието, което покриваше челото ѝ. Тя утѣшаваше всички до послѣдния си дъхъ. „*На васъ, чада, остава да продължите това, което днесь вашитѣ майки започватъ*“, каза тя на дошлитѣ ученички да я видатъ и да ѝ целунатъ ржка при послѣднитѣ ѝ минути. И умре тя, българката героиня и мжченица, като обезсмърти себе-си и възвеличи народа си! . . . .

За какво умре и какво стори тая чудна българка?“

Слѣдъ тоя въпросъ ораторката разправи историята на борбата, която отъ нѣколко години тъй упорито се води въ Куманово между българи и сърбеющи се гъркомани, като я доведе послѣдователно до послѣдното сблъсквание, което костува смъртьта на Екатерина. Тя предаде въ такава увлекателна форма разнитѣ фази на това сблъсквание, щото то биде преживѣно отъ събранието. Рѣчьта биде свършена съ слѣднитѣ думи:

. . . „Слѣдъ всичко това. което стана въ Куманово, на насъ свободнитѣ българки какво прѣдстои да правимъ? На тоя въпросъ, почитаемо събрание, оставамъ всѣки самъ да си отговори.

Азъ като свършвамъ, нека ми е позволено да поканя всички да кажемъ: лека пръсть на покойната Екатерина, и Богъ да я прости!“

Слѣдъ нея прѣдсѣдателя на В. М. Комитетъ, г. Б. Сарафовъ, покъртенъ отъ сълзитѣ на околнитѣ му, каза нѣколко думи, които като неудържима буря излѣзнаха изъ гржditѣ му и завлекоха въ течението си мислитѣ и чувствата на присжтствующитѣ.

„Какво правимъ господа! извика той. Не трѣба плачь, не трѣбатъ сълзи, а работа; работа се иска за това пусто Македонско дѣло! Вие днесь плачете прѣдъ ликътъ на покойната, жена героиня, плакахте и по-напрѣдъ прѣдъ геройството на храбритѣ и незабравими Чемковъ и Гавазовъ; но какво отъ това? Слѣдъ нѣколко нови дни само и вие пакъ ще

забравите всичко и ще поведете обикновенния монотоненъ животъ. Не! Така не се работи! . . . Стига вечь тая апатия, стига вечь тая неподвижность! Стига вечь тия панахиди; а знайте, че до като ние не уловимъ другъ по-живъ пѫть за дѣятелность, всѣки два-три мѣсеца ще имаме нужда да се събираме тукъ съ зачервенѣли отъ сълзи очи и да правимъ панахиди. Това ли е нашата работа? . . . Господа, погледнете, днесь какво става въ тая клета Македония.—вижте, ето прѣдъ васъ ликътъ на незабравимата героиня Екатерина още тъй млада загинала! . . . Господа, разберете вечь, тамъ женитѣ умиратъ. Да, тамъ вече жени слагатъ живота си прѣдъ олтарътъ на свободата. А ние какво правимъ?“

Слѣдъ това, разгорещенъ и възнегодуванъ отъ студенината на обществото, въ порива на възвишенитѣ си желания, той тържествено заяви, че комитета ще изпълни дълга, който му налага дѣлото и помоли присѫтствующитѣ и тѣ да се притекатъ на помощь.

Слѣдъ рѣчитѣ бидоха направени двѣ снимки: една за цѣлото множество, а друга само за роднинитѣ на покойната, родителитѣ на Китанчевъ, портрета, вѣнцитѣ и членкитѣ на женското дружество „Екатерина Авксентиева Симидчиева“.

На $12^1/_2$ ч. развълнуваното събрание се разпръсна, спазвайки чистъ споменътъ за тая първа по родътъ си героиня и повтаряйки хиляди пѫти! „*Богъ да я прости и вѣчна паметь на тая чиста душа*“. Нека и ние повторно извикаме: „*Богъ да я прости и вѣчна паметь на тая първа българка*“! и нека скриемъ дълбоко въ сърдцето си спомена за нейната рѣдка доблесть!

Изъ 22-я брой на в. „Роформи“.

По поводъ на послѣднитѣ събития въ Куманово, една Русенска гражданка е имала похвалната идея, да отправи единъ прочувственъ апелъ къмъ *всичкитѣ българки* и да ги подкани *да се згрупиратъ на-*

вспъкадъ въ дружества за събирание волни помощи и приготовяване горни и долни дрѣхи. Ние ще дадемъ мѣсто тукъ на нѣколко пасажи отъ това възвание: „*Къмъ моитѣ сестри и майки,—българкитѣ*“, както за да видатъ читателитѣ ни, какъвъ чистъ и горещъ патриотизмъ го е диктувалъ, така и за да го прочетатъ всички, къмъ които се отнася и да сторатъ потрѣбното. Прочее, препоржчваме мислитѣ и прѣдложенитѣ въ него мѣрки на вниманието на всичкитѣ българки.

. . . „Ако прѣди двѣ и половина десетолѣтия Европа биде стрѣсната отъ историческитѣ баташки кланйета; ако него врѣме бълг. население отъ сѣверна и южна България пиеше отъ горчивата чаша на робството; ако прѣди три години Цариградъ ни изненада съ нечуванитѣ до тогазъ звѣрски кръволочнячества на дивитѣ азиятци: то днесь пъкъ се испречва прѣдъ очитѣ ни една друга по-страшна и по-потрѣсающа кървава картина: македонцитѣ и македонкитѣ въ Македония—нашитѣ братя и сестри—се убиватъ беззащитно, деня и нощя, само за това, защото у тѣхъ не е угасналъ патриотизма и защото тѣ високо подигатъ гласа си да заявяватъ, че сж македонски българи и българки, а не сърби, и че не тъй лесно ще позволятъ, комуто и да е, да се подиграва и да злоупотрѣбява съ тѣхнитѣ човѣшки и религиозни правдини.

Елинъ чистобългарски градъ въ Македония, — града *Куманово*, който и въ древно минало и въ настояще врѣме е гордо проявявалъ своя неопятненъ българизмъ, даде на гнилата Турция да разбере, че готовъ *да се жертвува цѣлъ-цѣлиничъкъ*,—съ старци, баби, мѫже, жени и дѣца, когато това робство засѣгва човѣшкитѣ му и религиозни интереси и чувства. И дѣйствително той юнашки защити своитѣ правдини до тая минута. Обаче, съ голѣма скърбь трѣба да прибава, че побѣдата, която Куманово спечели, не малко жертви е костувала. Азъ нѣма да изброявамъ тука стотинитѣ *мѫже-герои*, които бидоха бити, ранени

и изпозатворени въ влажнитѣ турски зандани по извѣстната черковна распря на Кумановчани; а ще спомена само това, че, когато турцитѣ,—тия алчни за лочение християнска кръвь звѣрове — се убѣдиха въ фактa, че не само мѫжетѣ, но и женитѣ-българки умѣятъ геройски да защищаватъ своето огнище, захванаха да убиватъ и жени. Първата капитална жертва биде дадена въ личностьта на госпожа **Екатерина Симидчиева,** майка на двѣ-годишно *момченце-сираче,* учителка и най-сетнѣ достойна прѣдставителка по всичко на Кумановското българско женско общество.

. . . Само това ли сѫ извършили турцитѣ надъ незащитеното българско население въ Македония? О, не! Тамъ, въ оня Македонски край, въ всѣки градъ и село, въ всѣка кѫща и колиба, има избити мѫже и жени. И тия убийства, присѫщни на дивитѣ азиятци, намѣсто да престанатъ или поне да се намалятъ, тѣ отъ день на день се удвояватъ и зиматъ характеръ на обикновенна касапница. Нѣма кѫтче, нѣма педя земя въ Македония, която да не е напоена съ невинна и свята българска кръвь; нѣма семейство, което да не оплаква изгубенъ свой членъ; нѣма тамъ пѣсни, нѣма усмивки, нѣма радость, нѣма безопасность, нѣма свобода, нѣма най-сетнѣ онова, което трѣба да го има поне съгласно гурскитѣ закони на страната, съгласно хуманностьта. Сълзитѣ тамъ сѫ повседневни и повсеминутни за оня, който се осмѣли да признае явно своя българизъмъ; една вѣчна постоянна тѫга и скърбь тегнатъ въ сърдцето на българина; едно неизразимо по жестокостьта си робство свързва юнашкитѣ мишци на българина; едни демони, излѣзли изъ дъното на ада, смучатъ кръвьта и силата на раята; едно полуголо заптие може, щомъ поиска, да притежава и най-хубавата и имотна девойка; единъ обикновенъ азиятецъ, ала закоренѣлъ разбойникъ, прѣдъ очитѣ на самата власть, може да заграби и завладѣе оня имотъ, който пожелае, който му се хареса.

При туй плачевно и окаяно положение на маке-

донския българинъ и българка, какво трѣба да правимъ ний? Бива ли да се поддадемъ на всеобщата апатия?! Достатъчно ли е сáмо туй, дето да се извѣстяваме за всичко, което се върши въ Македония, отъ необузданата турска сганъ, безъ да се трогваме отъ неописуемитѣ теглила на нашитѣ бащи и братя?! Ако поне искрица отъ трогване засѣга нашитѣ женски сърдца, нетрѣба ли да се притечемъ на помощь на постоянно измѫчванитѣ жъртви?!

Отъ насъ не се иска да нарамчимъ пушката или да запашимъ саблята, та да се опълчимъ противъ врага, при всичко че и това трѣба да направимъ; ако нуждата би ни заставила. Отъ насъ се иска нѣщо по-легко, което е по силитѣ ни и което, цѣнно отъ справедливо гледище, ще се равни на онова, което извършватъ борцитѣ въ боя. *Събиране волни парични помощи и изготовляване горни и долни дрѣхи*, — ето нашата задача. Ако днесъ или утрѣ нашитѣ борци, — мѫже, братя и синове отплататъ дълга си къмъ македонцитѣ съ взимание лично участие въ борбата съ неприятеля; ний пъкъ сме длъжни да поднесемъ материялната си подрѫжка на нашитѣ братя и сестри въ Македония, които сѫ оголѣли съвършено и мнозина отъ които рискуватъ да умратъ отъ гладъ и отъ прѣдстоящитѣ зимни студове.

Моята молба къмъ Васъ е тая: *да се сгрупираме всичкитѣ жени по градоветѣ и селата отъ Свободна България въ дружества и да събираме парични помощи и дрѣхи, които да предаваме на Върховния македонски комитетъ въ София или на македонскитѣ дружества въ провинцията, за препращане тамъ, кадѣто има най-голѣма нужда.* Направимъ ли това, ний испълваме часть отъ нашия свѣщенъ дългъ къмъ македонскитѣ ни братя и сестри.

Никой не може да ни пречи; никой на може да се противопостави противъ насъ. Онова, което искаме да направимъ, въ положение сме да го направимъ, стига да не ни липсува енергия, воля и постоянство.

Прочее напрѣдъ! Безъ боязнь и съ пълно упование въ Бога, напрѣдъ къмъ плодотворна дѣятелность!“

Изъ 34-я брой на в. „Реформи“.

Отъ Дупница ни пишатъ:

„На 19-й Окт. по инициятивата на *Женското Македонско* въ града ни *дружество*, съ знамената на чело и съ участие на чиновничеството, учителското тѣло, ученицитѣ и многоброенъ народъ, въ двора на черквата „*Св. Георги*“ се отслужи панахида за упокой душата на героинята, Екатерина Симидчиева. Слѣдъ панахидата, учителката, г-ца Ставракиева, държа кратка, но прочувствена рѣчь за тази героиня. Слѣдъ нея дѣловодителя на Македонското Дружество, г. Д. Димовъ, държа една обстоятелствена и патриотическа рѣчь, която завърши съ този хубавъ пасажъ:

„Позволете ми, г-да, да се обърна къмъ васъ, като къмъ граждани на свободната братска България и да ви помоля да изпълните дългътъ, който ви се налага, като братя по кръвь и вѣра съ ония, които пѫшкатъ подъ гнета на тиранина. Знайте си добрѣ, че *България не ще заживѣе, както подобава на една свободна държава, до дѣто има до граничитѣ си поробена Македония.* Нашата армия, поддържана не по силитѣ ни, поради историческата роль, която прѣдстои на държавата ни, поглѫща ежегодно всичкитѣ жизнени сокове, всичкитѣ материялни сили на младия държавенъ организъмъ; разходитѣ по нея истощаватъ и спѫватъ всѣко развитие, а това ще се продължава до тогава, до когато ще се продължава и робството въ Македония. Прочее, да сломимъ туй робство! Рано или кѫсно потоци кръвь ще залѣятъ тая робска земя. Сѫдбата ни е ясно прѣдначертала това нѣщо. Тогава, нека ускоримъ момента на кървавата революция, като сложимъ прѣдъ олтаря на светото дѣло туй, което иска то отъ насъ. Нека поднесемъ лептата си отъ помощь,—каквото може всѣки; защото е престѫпно да отблъскваме рѫката, която ни се протѣга“.

Г. г. учителитѣ: А. Г. Младжовъ и К. Златковъ сѫщо така държаха рѣчи. И слѣдъ всичко, гражданитѣ и много гражданки се отправиха въ училището, гдѣто члена отъ Върх. Македонски Комитетъ, г. Д-ръ Шоповъ, и прѣдсѣдателя на Дубнишкото Македонско Дружество, г. Г. Д. Паничаревски, държаха сказки въобще по македонската организация.

На 17 Окт., по случай четиридесетий день отъ смъртьта на Екатерина Симидчиева, въ Ломъ се отслужила панахида при стечение на много светъ. *Участието на офицерското тѣло* е направило особено живо впечатление, като е дало да се разбере, до колко офицеритѣ иматъ присърдце македонското дѣло.

Слѣдъ панахидата прѣдсѣдателя на Македонското Дружество, г. К. Богдановъ, държалъ прочувствена рѣчь, въ която е описалъ положението на Македония и частно достойното държение на Кумановци и Кумановки въ послѣднята имъ борба съ неприятеля.

Настоятелството на Македонското въ Ломъ дружество счита за свой дългъ да благодари на госпожа Сэнда В. Сапунджиева, за дѣто тя, по собствено желание, е заплатила всичкитѣ станали разноски по случай панахидата за учителката Екатерина Авкс. Симидчиева.

Отъ Пловдивъ ни съобщаватъ:

„На 27 Октомврий тукашното Дружество „*Женски клубъ*“ държа своето първо редовно засѣдание, което и посвети на Кумановската героиня. Прѣдсѣдателката на женското образователно Дружество държа дълга и обстоятелствена рѣчь, въ която описа положението на Македония подъ Турското робство, като особено подчеркна неравната борба, която напослѣдъкъ Кумановци издържаха противъ угнетителя. Слѣдъ рѣчьта, за увѣковѣчаване паметьта на доблестната българска учителка, загинала за защита на българскитѣ народни интереси, Дружеството рѣши:

1) *Да открие подписка за въздигание паметникъ на „Великата жена — Екатерина Симидчиева“.*

2) Да помоли всичкитѣ женски Дружества въ Бъл-

гария да принесатъ лептата си за тоя паметникъ и

3) За основа на фонда, Дружеството да даде най-скоро представление.

Изъ 35-я брой на в. „Реформи".

Въ София се е съставило Женско Благотворително Дружество *„Екатерина Авкс. Симидчиева"*, настоятелството на което Дружество изказва своята сърдечна благодарность на членовете отъ Соф. Туристическо Дружество за паричната имъ помощь, която внесоха по случай основаването на дружеството. Въ подобни помагания настоятелството намира силна нравствена подкрепа, тъй необходима за това мжчно дѣло, и на тѣхъ възлага голѣма надѣжда за успѣха на дружеството.

Женското благотворително дружество „Екатерина Авкс. Симидчиева" въ София ще даде на 24 Ноем. въ Славянската Бесѣда, литературно-музикална вечеринка въ полза на касата си. Споредъ чл. 1 отъ устава, цѣлта на това дружество е: *материално и морално помагание на българкитѣ отъ Македония и Одринско въ борбата имъ за националнитѣ имъ права.*

Като се има това прѣдъ видъ, ние се надѣваме, че софиянцитѣ ще посѣтатъ тази вечеринка, за да насърдчатъ иницияторкитѣ въ благородното имъ прѣдприятие. Презъ деня ще бѫдатъ залѣпени обявления изъ главнитѣ улици за програмата на вечеринката.

Ползуваме се отъ случая да съобщимъ, че настоятелството на това дружество ще изпрати едно възвание до *всичкитѣ българки въ Княжеството*, съ което ще ги покани *часъ по-скоро да образуватъ клонове отъ сжщото дружество*, за да могатъ съ общи сили да достигнатъ горѣ-указаната цѣль. Вѣрваме, че гласътъ на софийскитѣ гражданки ще намѣри найдобъръ отзивъ между българкитѣ изъ цѣлото Княжество. Дано не се лъжемъ!

Изъ 35-я и 37-я броеве на в. „Реформи".

Цѣна 10 стот.